

TEKNOPARKTAKİ MÜKELLEFLERİN YAZILIM FAALİYETLERİ KAPSAMINDA ALIŞ-VERİŞ SİTESİ OLUŞTURMASI

Kenan AKBULUT*

ÖZ

Ülkelerin ekonomik gelişmeleri ve kalkınmalarında en önemli araç bilgidir. Üretimi artırmak ve yeni ürünler geliştirmenin yolu bilginin elde edilmesine paralel bir süreci gerektirmektedir. Bilim ve teknolojik gelişmelerde kullanılan bilgi, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini ön plana çıkarmakta ve bu durum zaman içerisinde ve devlet öncülüğünde teknoloji geliştirme bölgelerinin (teknopark) kurulmasını sağlamaktadır. Bu bölgelerden en yüksek verimin alınabilmesini teminen, burada gerçekleştirilecek faaliyetlere birtakım ayrıcalıklar tanınmıştır. Teknoparktaki mükelleflerin yürüttüğü faaliyetler, diğer mükelleflerin gerçekleştirdiği faaliyetlerden daha farklı düzenlemelere tabidir.

Anahtar Sözcükler: Teknopark, Yazılım, Mükellef, İnternet Sitesi.

1. GİRİŞ

Teknoparkların amacı; üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörleri arasında işbirliği sağlanarak; ülke sanayinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirilmesi, ürün kalitesinin veya standardının yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, teknolojik bilginin ticarileştirilmesi, teknoloji yoğun yatırım ve girişimciliği desteklemek, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak ve teknoloji transferine katkıda bulunmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere hazırlanan 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, 06 Temmuz 2001 tarihli ve 24454 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlük kazanmıştır. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği ise 19 Haziran 2002 tarih ve 24790 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Bu çalışmada, teknoparklardaki mükelleflerin yapmış olduğu yazılımlar kapsamında oluşturduğu internet sitelerinde sunulan hizmetlerin pazarlanması

* Defterdarlık Uzmanı

sonucu elde edilen kazançların durumu hakkında bilgi verilecek ve öncesinde teknoparklarla ilgili açıklamalarda bulunulacaktır.

2. TEKNOPARKLAR

Teknoloji üretiminde teknoparkların rolü büyüktür. Teknoparklar, belli teknik bilgi birikimine sahip olan ve kafasında canlandırdığı piyasa değeri yüksek bir projeyi gerçekleştirmek isteyen herkese teknik hizmet, şirket kurabilmesi için gerekli yer, teknik cihaz, alet, telefon vb. hizmetleri vererek bu projeyi teşvik eder. Ancak belli bir projeyi gerçekleştirmek isteyen kişi ve kuruluşlara, bu projenin kritiğini yaparak gerçekleştirilebilirliği konusunda bir fikir verir. Sonuçsuz projeleri ise başta elimine ederek başarıyı maksimize etmeye çalışır. (Küçükçirkin, 1990, 80-81)

Teknoparklar ilk olarak 1950 yılında Stanford Üniversitesinin öncülüğünde yaptıkları araştırmaları ticarileştirmek isteyen bir grup araştırmacının çabalarıyla Amerika’da ortaya çıkmıştır. Günümüz adıyla “Silikon Vadisi” olarak bilinen bu teknopark, dünyanın en bilinen teknoparkı olmuştur. (Başalp ve Yazlık, 2014)

Ülkemizde teknoloji geliştirme bölgelerine ilişkin düzenleme, 4691 sayılı Kanun ile yürürlük kazanmıştır. Teknoloji geliştirme bölgesi terimi yerine taraflar arasında sıklıkla teknopark ifadesi kullanılmakta ve ilgili mevzuatta da teknopark terimine yer verilmektedir. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’na göre; yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda buldukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği siteyi veya bu özelliklere sahip teknoparkı ifade eder.

Esasen, dünyanın çeşitli ülkelerinde hatta aynı ülkenin çeşitli bölgelerinde ekonomik ve sosyal şartlar farklılıklar göstermektedir. Buna bağlı olarak teknokentler; kuruluşları, örgütlenişleri, amaçları, sunmakta oldukları hizmetler, idari yapıları bakımından birbirinden farklı yapılar gösterir. Dolayısıyla teknokentler için tek ve kapsayıcı bir tanım yapmak zordur. (Ay, 1996, 6)

Tanımları ne olursa olsun, teknoparklar için belirlenen ortak özellikler aşağıda sıralanmaktadır;(Babacan, 1995, 17)

- Genellikle parkın, gelişimini tamamlamış ve bilgisayar ağlarına sahip bir üniversite yakınında, mümkünse yerleşke alanları içinde yer alması tercih edilir.
- Örgütlenme biçimi ne olursa olsun parklar iş bulma kurumları değildir. İş alanı yaratacak girişimleri destekler, ancak girişimcilerin de yeterli teknik ve idari potansiyele sahip olmasına dikkat edilir.
- Her parkın belli tür ve biçimlerde risk taşıması söz konusudur. Başarısı ya da beklenen sonuçlar, çalışılan konuya göre değişen süreler sonunda ortaya çıkar.
- Üniversite ve endüstri arasında bilimsel ve teknolojik potansiyelin günceli ve hatta geleceği hedefleyen bir ilişki içinde tutulması gerekir.
- Teknoparkların endüstri bölgelerine coğrafi olarak yakın ve ilişki halinde ulaşım ve iletişim olanaklarının güçlü olması arzu edilir. (Japonya gibi doğal koşulları veya coğrafi yerleşim olanakları sınırlı olan ülkeler için özel koşullar geçerli olabilir.)
- Teknopark yönetimi girişimcilere karşı adil tarafsız ve bağımsız çalışma ilkelerine sahip olmalıdır.
- Teknoparkların kuruluş ve işleyişinde iki çeşit sermayeye ihtiyaç vardır. İlki parkın kuruluş sermayesi ikincisi de girişimcilere ayrılacak işletme veya risk sermayesidir. Teknoparkların gelirleri girişimcilerin kiracılıkları boyunca ödedikleri kiralardan, patent haklarının satılmasından elde edilen paylardan ve parkı terk eden girişimcinin firmasına ortak olunmuşsa ortaklık paylarından oluşur.

3. TEKNOPARKTAKİ MÜKELLEFIN İNTERNETTE ALIŞ-VERİŞ SİTESİ OLUŞTURMASI

Teknoparktaki mükelleflerin gerçekleştirdiği birçok faaliyet vergi kanunları karşısında istisna kapsamında yer almaktadır. Mükelleflerin oluşturdukları yazılımla, alışveriş imkânı sağlayan e-ticaret siteleri kurmaları da vergi mevzuatı açısından birtakım farklı durumları da beraberinde getirmektedir.

Buna göre, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun 12.03.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6170 sayılı Kanunla değişen “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinde;

“Bu Kanunun uygulanmasında;...

c) Araştırma ve Geliştirme (AR-GE): Araştırma ve geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yazılım dahil yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları,...

1) Yazılım: Bir bilgisayar, iletişim cihazı veya bilgi teknolojilerine dayalı bir diğer cihazın çalışmasını ve kendisine verilen verilerle ilgili gereken işlemleri yapmasını sağlayan komutlar dizisinin veya programların ve bunların kod listesini, işletim ve kullanım kılavuzlarını da içeren belgelerin, belli bir sistematik içinde, tasarlama, geliştirme şeklindeki ürün ve hizmetlerin tümü ile bu ürün ya da mal ve hizmetlerin lisanslama, kiralama ve tüm hakları ile devretme gibi teslim şekillerinin tümünü ifade eder...”

Hükümlerine yer verilmiştir.

Aynı Kanunun geçici 2 nci maddesinde ise; “Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.” hükmü yer almaktadır.

Söz konusu madde hükmünden yararlanılabilmesi için;

-Bu Kanunda tanımlanan teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösterilmesi,

-Kazancın münhasıran bu bölgedeki yazılım ve Ar-Ge’ye dayalı üretim faaliyetlerinden elde edilen kazançlardan olması,

-Bölge içi ve dışı faaliyetlerden elde edilen kazanç ayırımının yapılması Gerekmemektedir.

Diğer yandan, 1 seri no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin “5.12.2.2. Yazılım ve Ar-Ge Faaliyetlerinden Elde Edilen Kazançlarda Kurumlar Vergisi İstisnasının Kapsamı” başlıklı bölümünde;

“Yapılan düzenlemeyle teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar, faaliyete başlanılan tarihten bağımsız olmak üzere, 31.12.2023 tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin bölge dışında gerçekleştirdikleri faaliyetlerinden elde ettiği kazançlar, yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilmiş olsa dahi istisnadan yararlanamaz.

Öte yandan, teknoloji geliştirme bölgelerinde yazılım ve Ar-Ge faaliyetinde

bulunan şirketlerin, bu faaliyetler sonucu buldukları ürünleri kendilerinin seri üretime tabi tutarak pazarlamaları halinde, bu ürünlerin pazarlanmasından elde edilen kazançların lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmı, transfer fiyatlandırması esaslarına göre ayrıştırılmak suretiyle istisnadan yararlanabilecektir. Üretim ve pazarlama organizasyonu nedeniyle doğan kazancın diğer kısmı ise istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Ancak, lisans, patent gibi gayri maddi haklara bağlanmamış olmakla birlikte uyarılama, yerleştirme, geliştirme, revizyon, ek yazılım gibi faaliyetlerden elde edilen kazançların istisna kapsamında değerlendirileceği tabiidir.

Örneğin; teknoloji geliştirme bölgesinde yazılım faaliyetinde bulunan şirketin, ürettiği yazılımların lisans satışından veya kiralanmasından elde edeceği kazançlar istisnadan yararlanacak, ancak söz konusu yazılımın disk, CD veya elektronik ortamda pazarlanmasından elde edilen kazançların (lisansa isabet eden kısmı hariç) istisnadan yararlanması mümkün olmayacaktır.

Aynı şekilde, bir ilaç şirketince bölgede gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyeti sonucu ortaya çıkan kanser ilacına ait gayri maddi hakkın kiralanması veya devrinden elde edilecek kazançlar istisnadan yararlanacak, ilacın bizzat üretilerek satılması halinde bu faaliyetten elde edilen kazancın gayri maddi hakka isabet eden kısmı hariç istisnadan yararlanması mümkün olmayacaktır.”

Açıklamalarına yer verilmiştir.

Yine aynı Tebliğin “5.12.2.4. İstisna Kazanç Tutarının Tespiti” başlıklı bölümünde;

“4691 sayılı Kanununun Geçici 2’nci maddesinde yer alan istisna, bir kazanç istisnası olup istisna kapsamındaki faaliyetlerden elde edilen hasıllardan bu faaliyetler nedeniyle yüklenilen gider ve maliyet unsurlarının düşülmesi sonucu bulunacak kazancın tamamı kurumlar vergisinden istisna olacaktır.

İstisna kazancın ve bu bağlamda kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından, Kanun uygulaması kapsamında bulunan ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi ve istisna kapsamında olan faaliyetlere ait hasılat, maliyet ve gider unsurlarının, diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmemesi ve kayıtların da bu ayrımı sağlayacak şekilde tutulması gerekmektedir.

Kanun uygulaması kapsamında istisna olan faaliyetlerin zararlı sonuçlanması halinde, bu zararların istisna kapsamında olmayan diğer faaliyetlere ilişkin kazançlardan indirilmesi mümkün değildir.”

Açıklamaları yer almaktadır.

Buna göre, mükelleflerin Teknoloji Serbest Bölgelerinde yapmış oldukları yazılımlar kapsamında oluşturduğu internet sitelerinde sunulan hizmetlerin pazarlanması sonucu elde edilen kazançların (lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmı hariç) üretim ve pazarlama organizasyonu nedeniyle doğan kısmı, istisna kapsamında değerlendirilmeyeceğinden, bu yazılımlarla internette oluşturulan alış-veriş siteleri dolayısıyla elde edilen kazançların 4691 sayılı Kanun kapsamındaki istisna hükmünden yararlanması mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, KDV Kanununun geçici 20/1 inci maddesi ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin KDV'den müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Uygulamanın usul ve esaslarının yer aldığı KDV Genel Uygulama Tebliğinin "II/G-2" bölümünde;

- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde bulunan mükelleflerin 31.12.2023 tarihine kadar bu bölgede ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslim ve hizmetlerinin KDV'den istisna olduğu,

- Güncelleme dışında bir yazılımla ilgili olarak verilen bakım, destek (otomasyon) hizmetleri, teknoloji geliştirme bölgesinde üretilse dahi, oyun programları, network uygulamaları gibi yazılımlar, işlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler, web sitesi aracılığıyla verilen reklam hizmetleri ve ar-ge çalışmaları kapsamında yer alan teslim ve hizmetlerin istisna kapsamında değerlendirilmeyeceği ifade edilmiştir.

Buna göre, mükellefler tarafından Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki 4691 sayılı Kanun kapsamındaki yazılım faaliyetleri 31.12.2023 tarihine kadar KDV'den istisna olacaktır. Ancak, söz konusu yazılımlar dolayısıyla internette siteler oluşturularak pazarlanmasından elde edilen kazançların istisnadan yararlanması mümkün bulunmamaktadır.

4. SONUÇ

Teknoparklar, uzun dönemde ekonomik gelişme ve kalkınmaya katkıda bulunan, teknolojiye dayalı üretim faaliyetlerinin gerçekleştiği yerlerdir. Teknolojik ilerlemenin sağlanması ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi kapsamında teknoparkların önemi büyüktür. Bu kapsamda, teknoloji ağırlıklı yatırımlar özelinde gelişme sağlamak isteyen ülkelerin teknopark sayılarını artırmaları ve mevcut teknoparklarda kaliteyi üst seviyelere çekmeleri gerekmektedir.

Makalemizin konusu kapsamında, mükelleflerin teknoparklarda yapmış oldukları yazılımlar kapsamında oluşturduğu internet sitelerinde sunulan hizmetlerin pazarlanması sonucu elde edilen kazançların (lisans, patent gibi gayri maddi haklara isabet eden kısmı hariç) üretim ve pazarlama organizasyonu nedeniyle doğan kısmı, istisna kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, bu yazılımlarla internette oluşturulan alış-veriş siteleri dolayısıyla elde edilen kazançların 4691 sayılı Kanun kapsamındaki istisna hükmünden yararlanması mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca 4691 sayılı Kanun kapsamındaki yazılım faaliyetleri 31.12.2023 tarihine kadar KDV'den istisna olacaktır. Ancak, söz konusu yazılımlar dolayısıyla internette siteler oluşturularak pazarlanmasından elde edilen kazançların istisnadan yararlanması mümkün bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Ay, M. (1996), *Teknoparkların Dünyadaki Durumu ve Türkiye'de Uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,

Babacan, M. (1995), *Dünya'da ve Türkiye'de Teknoparklar*. İzmir : Asil Ofset Matbaası.

Başalp, A. ve Yazlık, B. (2014). Türkiye'de Teknoparklar ve Sorunları. inet-tr.org.tr, s.1, Erişim Tarihi: 12.12.2018.

Küçükçirkin, M. (1990), *Üniversite-Sanayi İşbirliği, Ülke Sanayisi ve Ekonomisi Açısından Önemi*. İstanbul : TOBB .